

Υπόθεση ΕΛΣΤΑΤ: Στατιστικές, ψέματα και μεγάλα ψέματα

Της **Μιράντας Ξαφά**

Στο άρθρο του "[Αλήθειες και ψέματα για το έλλειμμα του 2009](#)", ο κ. Γ. Μάτσος επισημαίνει ότι είναι αντικειμενικώς αδύνατον οι ενέργειες του κ. Γεωργίου να συνετέλεσαν σε αυτό για το οποίο εντέλει κατηγορείται, δηλ. την υπαγωγή στη χώρα στο Μνημόνιο και τη φερόμενη ζημία της χώρας κατά 210 δισ., εφόσον ο κ. Γεωργίου ανέλαβε την ΕΛΣΤΑΤ στις 2 Αυγούστου 2010, όταν η χώρα ήταν ήδη τρεις μήνες σε Μνημόνιο. Ο κ. Μάτσος δίνει επομένως τη δική του εξήγηση για το ποιος "φούσκωσε" το έλλειμμα του 2009, οδηγώντας τη χώρα στο πρώτο μνημόνιο: Η κυβέρνηση Παπανδρέου.

Προσθέτοντας μήλα και πορτοκάλια, ο κ. Μάτσος επιδίδεται σε μία μάταιη προσπάθεια να εξηγήσει έστω ένα μέρος της διαφοράς μεταξύ του ελλείμματος 6% του ΑΕΠ που υπέβαλε η κυβέρνηση Καραμανλή στην Eurostat λίγες μέρες πριν τις εκλογές του 2009 και του 12,6% της κυβέρνησης Παπανδρέου πριν αναλάβει ο κ. Γεωργίου πρόεδρος της ΕΛΣΤΑΤ και "φουσκώσει" -όπως κατηγορείται- το έλλειμμα στο 15.4% του ΑΕΠ. Συγκεκριμένα, σύμφωνα με τον κ. Μάτσο, η κυβέρνηση Παπανδρέου αύξησε το έλλειμμα του 2009 με τις εξής ενέργειες:

- επιπλέον επιστροφές φόρων 1,5 δισ.,
- εξόφληση χρεών νοσοκομείων 1,2 δισ.,
- αύξηση δαπανών για εξοπλιστικά 0,7 δισ.,
- επίδομα κοινωνικής αλληλεγγύης 0,5 δισ.,
- μη είσπραξη ΕΤΑΚ 2009 0,6 δισ.,
- αύξηση Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων 0,2 δισ.,
- αναβολή ημιυπαίθριων, κατάργηση φόρου λαχείων, ξυστού και σκαφών, 2,2 δισ.,

- αύξηση δαπανών για οδοιπορικά, λειτουργικά και προμήθειες 0,7 δισ.,
- επιπλέον υστέρηση εσόδων 1,7 δισ..

Σύνολο: **9,3 δισ. ευρώ**, 4% του τότε ΑΕΠ.

Ο κ. Μάτσος μπερδεύει τα δημοσιονομικά με τα ταμειακά στοιχεία. Τα στοιχεία που δημοσιεύει η Eurostat είναι σε δημοσιονομική βάση, δηλαδή οι υποχρεώσεις του Δημοσίου καταγράφονται τη στιγμή που δημιουργούνται (accrual basis) και όχι τη στιγμή που εκταμιεύονται (cash basis). Οι δημοσιονομικοί στόχοι που θέτει το ΔΝΤ στα προγράμματα σταθεροποίησης που χρηματοδοτεί είναι πάντα σε δημοσιονομική βάση, ώστε να αποκλειστεί η επίτευξη του στόχου με τη δημιουργία απλήρωτων υποχρεώσεων. Οι ληξιπρόθεσμες οφειλές εμφανίζονται τη χρονιά που δημιουργήθηκαν, όχι τη χρονιά που αποπληρώθηκαν. Επομένως οι "επιπλέον επιστροφές φόρων 1,5 δισ., η εξόφληση χρεών νοσοκομείων 1,2 δισ. και αύξηση δαπανών για εξοπλιστικά 0,7 δισ." δεν θα επηρέαζαν το έλλειμμα της Eurostat σε δημοσιονομική βάση εάν δεν είχαν εκταμιευτεί. Ενδεχομένως να υπάρχουν και άλλες ανακρίβειες στα στοιχεία του κ. Μάτσου (παραλείπει για παράδειγμα την έκτακτη εισφορά στις επιχειρήσεις ύψους 1 δισ. που επέβαλε η κυβέρνηση Παπανδρέου μειώνοντας το έλλειμμα).

Είναι όμως λάθος να επικεντρωνόμαστε στο έλλειμμα του 2009 διότι δεν είναι αυτό που μας οδήγησε στα μνημόνια. Είναι η πελατειακή διαχείριση της εξουσίας που εκτόξευσε το δημόσιο χρέος από 141 δισ. (103% ΑΕΠ) το 2000, τη χρονιά που η Ελλάδα έγινε δεκτή στην Ευρωζώνη, σε 240 δισ. το 2007 (107% ΑΕΠ) και σε 300 δισ. το 2009 (130% ΑΕΠ), όταν η Ελληνική οικονομία βούλιαξε στα απόνερα της παγκόσμιας χρηματοοικονομικής κρίσης. Αντί να χρησιμοποιηθεί για μείωση του χρέους, το "μέρισμα" της συμμετοχής στην Ευρωζώνη, δηλ. η τεράστια εξοικονόμηση στο κόστος εξυπηρέτησης του χρέους που επετεύχθη χάρη στην δραστική μείωση των επιτοκίων, κατασπαταλήθηκε. Η απογείωση των κρατικών δαπανών την διετία 2008-9 σε μία μάταιη προσπάθεια να αποτραπεί η ύφεση που επέφερε η χρηματοπιστωτική κρίση έδωσε την χαριστική βολή. Όπως προειδοποιούσε η έκθεση του ΔΝΤ για την Ελληνική οικονομία που δημοσιοποιήθηκε τον Αύγουστο 2009, το τσουνάμι πλησίαζε πριν αναλάβει η κυβέρνηση Παπανδρέου. Έτσι φτάσαμε στα μνημόνια.

Αλλά ας επιστρέψουμε στον κ. Γεωργίου, τον άνθρωπο που αποκατέστησε την αξιοπιστία των Greek Statistics και σήμερα κατηγορείται για απιστία. Κατά τον κ. Μάτσο, οι δύο αντίθετες εκδοχές στην παραπομπή του κ. Γεωργίου είναι "η εκδοχή Παπακωνσταντίνου, κατά την οποία η κυβέρνηση Καραμανλή νόθευε το έλλειμμα του 2009 προς τα κάτω, και η εκδοχή Γεωργαντά – Λογοθέτη (σσ: μέλη του ΔΣ της ΕΛΣΤΑΤ), κατά την οποία το έλλειμμα του 2009 νοθεύτηκε προς τα άνω". Όμως κανείς δεν κατηγορεί την κυβέρνηση Καραμανλή ότι "νόθευσε" το έλλειμμα του 2009 δεδομένου δεν ήταν πλέον στην εξουσία μετά τις εκλογές του Οκτωβρίου. Αυτό που της προσάπτουν είναι ότι υπέβαλε στην Eurostat στις αρχές Οκτωβρίου 2009 την υπεραισιόδοξη εκτίμηση ότι το έλλειμμα του 2009 θα ανερχόταν σε 6% του ΑΕΠ, όταν τα στοιχεία του Γενικού Λογιστηρίου (που είχαν ξαφνικά σταματήσει να δημοσιοποιούνται από τον Ιούνιο) έδειχναν ότι είχε ήδη φτάσει το 9% μέχρι και τον Αύγουστο. Πράγματι αυτό δεν αποτελούσε "νόθευση"

αλλά απλώς "εσφαλμένη εκτίμηση", έστω ηθελημένη. Νόθευση όμως αποτελούσαν τα στοιχεία για τα ελλείμματα της περιόδου 2005-08, όπως φαίνεται από την επιφύλαξη που εκφράζει η Eurostat στην [ανακοίνωσή της](#) τον Οκτώβριο του 2009: "Eurostat has expressed a reservation on the data reported by Greece due to significant uncertainties over the figures notified by the Greek statistical authorities". Αντίθετα με τους ισχυρισμούς του κ. Μάτσου επομένως, δεν αληθεύει ότι "κανένας ποτέ δεν ισχυρίστηκε πραγματικά ότι η κυβέρνηση Καραμανλή παρουσίασε ψευδή στοιχεία στην Ευρώπη".

Ο κ. Μάτσος ισχυρίζεται ότι γνώριζε "από πηγές στην Ευρώπη" ότι "η Ευρώπη, όταν μιλούσε για Greek Statistics, δεν αναφερόταν στη φερόμενη νόθευση του ελλείμματος του 2009 από τη ΝΔ, αλλά μόνον το off market swap με την Goldman το 2001". Τον διαψεύδει όμως η [έκθεση της Eurostat/ΕΕ και τοπαράρτημά της](#), που γράφτηκαν κατά παραγγελία του ECOFIN και δημοσιεύτηκαν τον Ιανουάριο του 2010, πριν ανακαλυφθεί το off market swap την άνοιξη 2010. Η έκθεση συμπεραίνει (σελ. 36):

"Η αξιοπιστία των στοιχείων της Ελλάδας για το δημόσιο έλλειμμα και χρέος αποτέλεσε αντικείμενο συνεχούς και αποκλειστικής προσοχής για αρκετά χρόνια. Το 2004 η Eurostat εκπόνησε μια ολοκληρωμένη έκθεση για την αναθεώρηση των στοιχείων για το δημόσιο έλλειμμα και χρέος της Ελλάδας, καταδεικνύοντας ότι οι ελληνικές στατιστικές αρχές είχαν υποβάλλει λανθασμένα στοιχεία για το χρέος και το έλλειμμα για τα έτη από το 1997-2003. Μετά το 2004, και σε 5 περιπτώσεις, η Eurostat εξέφρασε επιφυλάξεις για τα στοιχεία της Ελλάδας στα εξαμηνιαία Δελτία Τύπου της για το έλλειμμα και το χρέος. Τα στοιχεία Διαδικασίας Υπερβολικού Ελλείμματος της Ελλάδας δημοσιεύτηκαν χωρίς επιφυλάξεις μόνο στις περιπτώσεις όπου η Eurostat είχε παρέμβει πριν η κατά τη διάρκεια της περιόδου της κοινοποίησης με σκοπό να διορθώσει λάθη η ακατάλληλη καταγραφή και, κατά συνέπεια, αυξάνοντας το κοινοποιηθέν έλλειμμα. Άλλα στοιχεία που δείχνουν αυτή τη συνεχή προσοχή είναι ο μεγάλος αριθμός επισκέψεων, συμπεριλαμβανομένων των τεσσάρων μεθοδολογικών επισκέψεων, καθώς και το σχέδιο δράσης που συμφωνήθηκε με τις ελληνικές αρχές που σκοπό είχε να αντιμετωπίσει τα στατιστικά προβλήματα που είχε διαγνώσει η Eurostat. Η Eurostat παρακολουθούσε και αναθεωρούσε συχνά το σχέδιο δράσης [...] τα μέτρα που προέβλεπε το σχέδιο δράσης ήταν κυρίως μεθοδολογικής φύσεως, και δεν μπορούσαν να αντιμετωπίσουν ζητήματα που αφορούσαν το θεσμικό πλαίσιο, τη λογοδοσία, τις αρμοδιότητες και τις πολιτικές παρεμβάσεις."

Με άλλα λόγια, η Ελλάδα υπέβαλλε αναξιόπιστα στοιχεία όλη την περίοδο 1997-2009, κατά την οποία η Eurostat δεν είχε την δικαιοδοσία να παρέμβει στην ουσία του θέματος, που ήταν ότι η στατιστική υπηρεσία (που ήταν τότε Γενική Γραμματεία του υπουργείου Οικονομικών και όχι ανεξάρτητη αρχή) λειτουργούσε με μικροπολιτικά κριτήρια. Η απελπισία της Eurostat με τα Greek Statistics είναι ευδιάκριτη στην σελ. 9 της έκθεσης: "Οι εταίροι του Ευρωπαϊκού Στατιστικού Συστήματος θα πρέπει να συνεργάζονται καλή τη πίστη. Εσκεμμένη μη ορθή υποβολή στοιχείων η απάτη δεν προβλέπονται στον κανονισμό". Αυτό επιβεβαιώνεται και από την [έκθεση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου του 2014](#) σχετικά με τον ρόλο της τρόικας, που επισημαίνει ότι "η προβληματική

κατάσταση της Ελλάδας οφειλόταν και στη στατιστική λαθροχειρία κατά τα έτη που προηγήθηκαν της κατάρτισης του προγράμματος".

Δεν αληθεύει επίσης ο ισχυρισμός ότι δεν απαντήθηκαν οι κατηγορίες Γεωργαντά-Λογοθέτη. Ο κ. Γεωργίου απάντησε με υπομνήματα που εστάλησαν στην Επιτροπή Οικονομικών Υποθέσεων της Βουλής (9/2011) και έκτοτε στη Δικαιοσύνη. Ο κ. Μάτσος θεωρεί το γεγονός ότι η Eurostat αποδεχόταν τα Ελληνικά στοιχεία από τότε που ανέλαβε ο κ. Γεωργίου ως ελαφρυντικό για τον ίδιο, χωρίς αυτό να σημαίνει ότι το αδίκημα δεν διεπράχθη: "Σημαίνει ότι, εάν διεπράχθη, διεπράχθη από την Eurostat ή, κατά περίπτωση, 'και' από τη Eurostat". Πιστεύει δηλ. τη γνωστή θεωρία συνωμοσίας ότι "όλοι ήταν στο κόλπο", έχει όμως ταυτόχρονα και μία νέα θεωρία: Αναφερόμενος σε μία [συνέντευξη του κ. Radermacher](#), προέδρου της Eurostat, στο Bloomberg στις 2/9/2010, ερμηνεύει τις δηλώσεις του ως ένδειξη ότι η κυβέρνηση Παπανδρέου δεν είχε παράσχει ακόμη τα "πραγματικά έγγραφα" ("real documents") για τις πρακτικές νόθευσης των στατιστικών στοιχείων της προηγούμενης κυβέρνησης. Επομένως, κατά τον κ. Μάτσο, "οι εσπευσμένες ενέργειες Γεωργίου σκοπό είχαν, όχι να νοθεύσουν το έλλειμμα, αλλά να οδηγήσουν σε κλείσιμο την έρευνα της Κομισιόν για τη δήθεν νόθευση στοιχείων, χωρίς να ρεζιλευτεί η ελληνική κυβέρνηση που δεν παρουσίασε ποτέ στοιχεία για τα Greek Statistics". Όπως όμως ο ίδιος ο κ. Μάτσος παραδέχεται πιο κάτω στο κείμενό του, ο κ. Radermacher παραπονοιάταν απλώς και μόνο ότι δεν είχε λάβει όλα τα στοιχεία σχετικά με τα off market swaps της Ελληνικής κυβέρνησης. "Τι μεσολάβησε έκτοτε", αναρωτιέται ο κ. Μάτσος, και έκλεισε η έρευνα της Κομισιόν; Αυτό που μεσολάβησε, κ. Μάτσο, είναι ότι όλα τα στοιχεία υποβλήθηκαν στην Eurostat σύμφωνα με τους κανόνες, συμπεριλαμβανομένων των στοιχείων για το swap του 2001 και για άλλα που η κυβέρνηση Καραμανλή σκοπίμως αποσιώπησε παρά την ξεκάθαρη οδηγία της Eurostat του 2008. Ο ίδιος ο κ. Μάτσος μας μεταφέρει τα λόγια του Radermacher: "Greece is the only euro country that lied about using these complex swap contracts after Eurostat told countries to report them in 2008". Όλα τα υπόλοιπα περί κλεισίματος της έρευνας της Κομισιόν με τις "εσπευσμένες ενέργειες" κ. Γεωργίου που αύξησαν το έλλειμμα του 2009 είναι θεωρίες συνωμοσίας.

**Η Μιράντα Ξαφά είναι senior scholar στο Center for International Governance Innovation και μέλος της ΔΕ της ΔΡΑΣΗΣ.*